

"ממעין החיים"

מאמרי מוסר מהמשגיח הגה"צ רבי חיים וואלקין שליט"א

"דרכי ציון אבלות" – ביטוי עמוק לחסרון והעדר בית המקדש

ביהמ"ק אז ודאי שתפקידנו היום הוא: לדאוג למשמעות עמוקה של ה'אבלות' - בליבנו, ובליבו של כל יהודי ויהודי. 'אבלות' על החורבן ו'אבלות' על העדר תפקידנו שבביהמ"ק, עד לבנין הבית במהרה בימינו.

בגמ' בברכות (ג.) מובא: "א"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך, וכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל וכו' א"ל בני מה קול שמעת בחורבה זו? ואמרת לו, שמעתי בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות וכו' בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ובתי מדרשות ועונין יהא שמייה הגדול מבורך, הקב"ה מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם". ע"כ. הקב"ה אומר כל יום - שהוא 'הגלה את בניו', ו'גלות' פירושו: 'לא במקום' - שהאדם יוצא ונעתק ממקומו הטבעי. ועלינו לשאול את עצמנו: האם אנו באמת מרגישים את אי הנוחות הזו כמו שצריך להרגיש בגולה?! האם אנו מרגישים שאנחנו 'לא במקום' הטבעי שלנו - ביהמ"ק?! או שמא טוב לנו במצבנו ואנו מרגישים קבועים ומושרשים במקומנו?! ובאמת, זוהי טענה גדולה ועלינו לראות ולהבין את משמעות ימים אלו לתקופת הגלות בכלל עד שנרגיש את ה"אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם".

אבי ז"ל סיפר שפעם הגיע אורח לביתו של הח"ח, והעיר לו שהריהוט בבית ישן ושבור ומדוע לא טורח הח"ח להחליפו?! השיבו הח"ח: 'והאם אצל אבא שבשמים יותר טוב?!' וא"כ איך הבן יוכל להיות יותר מסודר מהאבא?!'. הח"ח ממש חי את הגלות והחורבן והרגיש ממש ב'גלות' - הוא הרגיש 'לא במקום', כי אם האבא שבשמים מצטער ואבל על החורבן אז איך יתכן ש'הבן יהיה יותר מסודר מהאבא'. כך נשמו וחיו בדורות עברו את הגלות - הם הרגישו שלא במקומם, כי מקומם הטבעי הוא: בירושלים, בביהמ"ק.

אחד מגולי שנהאי דיבר וסיפר על איך שבעיירות של פעם חיו בצל החורבן: שהסתבא שלו היתה מכינה ריבה ואח"כ שמה את הריבה בצנצנת מעל הארון, ואם היה ילד חולה - אז היתה מורידה את הצנצנת ונותנת לו כפית מהריבה. ופעם אחת חשקה גם הסבתא לטעום מהריבה, היא טיפסה על הכסא ולקחה כפית ריבה מהצנצנת, ומיד היא ספקה את כפיה ואמרה: "אוי רבשי"ע, ביהמ"ק חרב

נמצאים אנו עתה בעיצומם של ימי בין המצרים - תקופה של צער ואבלות על חורבן ביהמ"ק. ועלינו להרהר ולחשוב בימים אלו - מה מוטל עלינו בתקופה זו ומהו תפקידנו! ובעיקרו של דבר נראה: כי חובתנו היא להתבונן מה חסרנו, להרגיש את הגלות והחסור שבא בעקבות החורבן, ובזה רצינו להרחיב ולבאר במאמר זה.

במגילת איכה (א' ד') כתוב: "דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד". ולכאורה לשון זה תמוה הוא ביותר, כי מהי השייכות והעניין של 'אבלות' ל- 'דרך', ולכאורה רק באדם שייך 'אבלות' ומדוע כתוב בפסוק על 'דרכי ציון' שהם 'אבלות'!?

ובאמת במדרש רבה מובא על פסוק זה: "דרכי ציון אבלות, אמר רבי הונא, הכל מבקשין תפקידן" - שבאמת ענין 'אבלות' אינו שייך רק בהאדם, כי המהות והמשמעות של פעולת ה'אבלות' הוא: 'ביטוי עמוק על חסרון והעדר' ומשום כך באה תמיד פעולה זו של 'אבלות' - על קרוב משפחה שנפטר ונעדר מאיתנו, כי זהו בדיוק 'ביטוי עמוק על חסרון והעדר'. וא"כ בדומה לזה, **מובן משמעות ושייכות הפסוק 'דרכי ציון - אבלות', וכדברי המדרש - כי מכיון ש'הכל מבקשין את תפקידם' ואפילו ל'דרך' יש תפקיד, כי ל'דרכי ציון' תמיד היה תפקיד גדול בבריאה, והוא: להביא את העולים לביהמ"ק, ועכשיו משנחרב ביהמ"ק נלקח ממנו תפקידו הנעלה וא"כ בודאי ששייך גם ב'דרך' לשון אבלות, כי אין ביטוי ומשמעות יותר חזקה למושג 'אבלות' מאשר על - 'דרכי ציון' שהיה להם תפקיד גדול ונעלה בבריאה בהבאת עולי הרגל לביהמ"ק. ומשנחרב ביהמ"ק 'דרכי ציון' - 'אבלות' ממש, כי נחסר ונעדר מהם מעלה גדולה ביותר, והוא: תפקידם הנעלה, וא"כ בודאי ששייך ומוכרח לשון הפסוק: "דרכי ציון - אבלות" דוקא.**

רואים ולומדים אנו מדברי המדרש, כי לכל ואחד יש תפקיד בעולם - ואפילו ל'דרך'. ועלינו לראות וללמוד מכאן הרגשה ברורה: שעל כל אחד ואחד בבריאה מוטל להיות ב'אבלות' על ציון, כי אם אפילו על 'דרך' הפסוק באיכה מעיד ש'דרכי ציון אבלות' אז בודאי ובודאי שמוטל עלינו - על כל יהודי ויהודי הנמצא בגלות זו - להיות ולמצוא את ה'דרכי ציון אבלות' שבתוכו, לראות ולחשוב איפה מתבטאת ההתאבלות והאבלות על חורבן והעדר ביהמ"ק, בכל חלק וחלק מחייו. ובמיוחד ש'הכל מבקשין את תפקידם' - ומשנחרב ביהמ"ק בוטל חלקו ותפקידו של כל אחד ואחד מישראל בבניין ועבודת

זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת! - בית המקדש חרב ושומם, שועלים יוצאים מבית קדשי הקדשים, ר"ג ר"א בן עזריה ורבי יהושע חבריו עומדים ובוכים, ואילו ר"ע - 'מצחק', והוא עוד תמה עליהם 'מפני מה אתם בוכים!' כי ר"ע כבר היום רואה את המחר - הוא רואה כבר היום את העוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, את ניצני הגאולה! כי סודו וכוחו של ר"ע בכל חייו היה 'לראות את העתיד והמחר כבר היום' - הוא תמיד היה אופטימי, ולכך: אין כאן מקום לעצב ובכי, אלא לשמחה וצחוק. אך זהו הסוד גם עבורנו - איך לשרוד ולעבור את תקופת גלותנו, ודוקא מתוך החושך והגלות - לראות את הגאולה ואת האור. וזאת, ע"י הכיסופים והגעגועים לגאולה ולבנין ביהמ"ק.

זאת עלינו לזכור תמיד: כי מצפים אנחנו בכל עת לבנין ביהמ"ק, ו'כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבנינה' - מי שמשלם את ה'משכנתא' הוא יהנה מהדירה וצריך להבין את הכובד והרצינות שבימים אלו ולהחדיר אותם אט אט לביתנו ולילדינו, לחוות ולהרגיש תמיד ובעיקר בימים אלו - את הצער והזכרון על החורבן והגלות, ליצור פינה חמה בליבנו לביהמ"ק ולרשב"ע. להרגיש את ה'דרכי ציון - אבלות' - את אותו הרגש וחסרון עמוק של עבודת ובנין ביהמ"ק, לכאוב את ה'אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם', להרגיש שאיננו נמצאים במצבנו ומקומנו הטבעי. בדיוק כפי שאבותינו וסבותינו אמרו תמיד תיקון חצות אימהותנו הזילו דמעות, והשתדלו לחוות ולהזכיר לעצמם תמיד את החורבן והגלות. אנשים בדורות עברו חיו בצל ביהמ"ק, הם לא הרשו לעצמם להנות יותר ממה שנצרך, וכפי שאמרה הסבתא 'ביהמ"ק חרב ואני נהנית!' לא תמיד צריך להיות הכי מהודר והכי יקר, ולא צריך למלאות את כל ההנאה - אלא תמיד להשאיר מעט כדי לשמר את ה'פינה' לביהמ"ק. ובעיקר עלינו לאחוז בסודו של רבי עקיבא: לראות כבר היום את ה'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים' - את האור והגאולה, כך שלמרות כל חשכת הגלות לא נתיאש, כי הכיסופין והגעגועים העזים לבנין ביהמ"ק ישמרו עלינו.

[נכתב ע"פ הבנת השומע ובאחריותו]

העלון ליהודי אלוף
בעז"ה יצא לקראת שבוע פרשת כי תצא

ניתן להוריד עלונים ולקבל תוכן נוסף - באתר המכון:

www.memayan.com

נתרם לכבוד מזורנו המשגיח שליט"א ורעייתו הרבנית שתחי'

ע"י התן הבר מצוה הבה"ח דוד מיתא נ"י - ארגנטינה

לקבלת העלון במייל - בעברית, אנגלית, ובספרדית, ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com

ואיך אני נהנית מהריבה!! הם כל כך חיו בצל החורבן והגלות עד שאפילו מ'קצת' ריבה הם לא רצו להנות - כי 'ביהמ"ק חרב ואיך אנחנו יכולים להנות!!', אפילו על טעימה של ריבה היתה להם הרגשה שהם עוברים את גבול ההנאה בצל החורבן. ועלינו לדאוג להשאיר בליבנו תמיד - פינה והרגשה חמה 'זכר לחורבן', ולכך 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' כדי להשאיר ולשמר בליבנו את אותה פינה ואת אותו חורבן.

ה"אור שמח" סיפר לאבי ז"ל ששאל אותו פעם הרב קוק זצ"ל: "שזה כבר הרבה זמן שלא ביקר אצל אביו, ומזדמן לו עכשיו להיות בעיר קרוב למגורי אביו אבל זה יוצא בשבוע שחל בו ט' באב, אז האם מותר לו בכל זאת על אף השמחה הכרוכה בכך, לבקר את אביו!!!" כך ממש חיו והרגישו בדורות עברו את החורבן והגלות, עד כדי כך שנהרו ובמיוחד בימים אלו - מכל שמחה שאולי תשכיח מהם ולו במקצת את כאב הגלות, ואף שמחה של 'לראות את אביו', לדעתו היתה צריכה בימים אלו 'שאלת רב'.

הח"ח שאל פעם הרי כשחותמים חוזה על דירה, או כשעושים ביטוח על שריפה וכו' - ישנם הרבה סעיפים ופרטים שאנשים מכניסים לחוזה, ומדוע אנשים לא מכניסים גם סעיף על 'מה יהיה אם משיח יבוא!!'! 'אלא התשובה היא' אמר הח"ח: "שלא חושבים על זה בכלל!" - זה לא עומד לנו מספיק בראש, אנחנו לא חיים וחושבים על משמעות החורבן ועל איך שחורבן ביהמ"ק משפיע - גם עד הדור שלנו! תשובה מפחידה, אך עלינו ללמוד ולחדד מכאן את הרגשת וצער החורבן לחיינו אנו.

שמעתי פעם מהרב הוטנר זצ"ל שביאר והתבטא: כי "ימי האבלות על החורבן הם כתלושי פנקסי משכנתא". שכמו שכשהאדם לוקח משכנתא - הוא צריך לשלם כל חודש וכל שנה עד שנגמר התשלום ורק אז הוא מקבל את הדירה. כך בדיוק הם ימי בין המצרים והאבלות על החורבן: שהם כ'משכנתא' שעם ישראל צריך לשלם לאורך כל הדורות, ורק ב'גמר התשלום' - של אבלות וצער כל שנה בט' באב ולאורך כל השנה, אז נזכה 'לקבל את הדירה' - לזכות ולראות שוב בבנין ביהמ"ק. כי 'כל המתאבל על ירושלים, זוכה ורואה בבנינה' - ורק מי שמשלם את ה'משכנתא' זוכה לקבל את ה'דירה', זוכה לראות בבנין ביהמ"ק.

בגמ' במכות (כד: מובא: "שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכים ור"ע מצחק, אמרו לו מפני מה אתה מצחק אמר להם מפני מה אתם בוכים. אמרו לו מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה, אמר להן לכך אני מצחק וכו' באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש בזכריה כתיב עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים - עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של